

Handläggare: Margareta Eriksson
Tfn: 08-508 18 049

Till
Farsta stadsdelsnämnd

Yttrande över revisionsrapport ang. debitering av avgifter och uppsägning av plats inom barnomsorgen

Förslag till beslut

1. Farsta stadsdelsnämnd överlämnar och åberopar som sitt yttrande förvaltningens tjänsteutlåtande
2. Omedelbar justering

Gillis Hammar
Stadsdelsdirektör

Inger Norman
Avdelningschef förskola skola

Sammanfattning

Revisorerna har granskat rutinerna för avgiftsdebitering och uppsägning av plats p.g.a. obetalda räkningar inom barnomsorgen. Granskningen har gjorts vid fem stadsdelar varav Farsta är en.

När det gäller rutinerna för uppsägning och för omprövning av inkomstuppgifter har revisorerna uppmärksammat förhållandevis stora brister. De påtalar också att nämndernas delegationsordningar inte är helt ändamålsenliga.

Stadsdelsförvaltningen har sett över och gjort förändringar både i rutinerna för uppsägning och i delegationsordningen (*bif.*). Ansvariga chefer har fått en genomgång av de nya rutinerna.

Förvaltningen stöder revisorernas slutsats att det behövs stadsgemensamma riktlinjer för den aktuella hanteringen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för förskola, skola, fritid och kultur i samarbete med verksamhetscontroller.

Bakgrund

Revisorerna har, som en uppföljning av brister konstaterade 2004, granskat fem stadsdelar med avseende på rutiner för avgiftsdebitering och uppsägning av plats p.g.a. obetalda räkningar i barnomsorgen. De granskade stadsdelarna är Rinkeby, Norrmalm, Kungsholmen, Farsta och Älvsjö.

Rapporten har lämnats till granskade stadsdelsnämnder för yttrande senast den 31 maj.

Revisionsrapporten och förvaltningens synpunkter

Granskningen har gått ut på att bedöma om

- rutinerna för handläggning av placerings- och avgiftsuppgifterna fungerar på ett likartat sätt inom stadsdelsnämnderna
- rutinerna för uppsägning av plats p.g.a. obetalda avgifter fungerar på ett likartat sätt inom stadsdelsnämnderna
- stadsdelsnämndernas delegationsordningar är ändamålsenliga
- den interna kontrollen fungerar avseende de granskade rutinerna

I det följande redovisas revisionsrapporten per rubrik med revisionens bedömning och förvaltningens synpunkter.

Regelsystemet

I avsnittet redovisas de lagar och föreskrifter som styr den aktuella handläggningen. Viktiga dokument är bl.a. skollagen, kommunfullmäktiges beslut om intagnings- och kvargående regler samt barnomsorgstaxan med tillämpningsföreskrifter. Eftersom handläggningen till viss del innefattar myndighetsutövning är också förvaltningslagen tillämplig.

Enligt stadens regler för ekonomisk förvaltning ska stadsdelsnämnderna ha ett system för internkontroll och verksamhetsansvariga chefer ska se till att genomföra systematiska kontroller. Vidare ska stadsdelsnämnderna ha beslutat om delegationsordning för tjänstemannabeslut.

Revisorerna anser att kommunstyrelsen bör fastställa övergripande riktlinjer för hur ovanstående lagar och regler ska tillämpas i praktiken.

De bedömer också att barnomsorgstaxan innehåller otydligheter som bör undanröjas. Enligt skollagen får avgift för fyra- femåriga förskolebarn och barn med behov av särskilt stöd endast tas ut för den tid som överstiger 15 timmar per vecka. Stockholms barnomsorgstaxa anger samma avgift för alla barn med visst setid mellan 15 och 30 timmar vilket enligt revisorerna gör att de barn som särskilt nämns i skollagen inte får den gynnade ställning som avsetts.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen instämmer i revisorernas krav på övergripande riktlinjer.

Delegation och organisation

Revisorerna konstaterar att samtliga granskade nämnder delegerat besluten om platsanvisning och uppsägning men att man delvis valt olika delegater. De lagrum som anges i delegationsordningarna är delvis bristfälliga och otydliga, ibland felaktiga.

Även för avgiftsdebiteringen har stadsdelsnämnderna varierande organisering, i några fall debiterar personal i skolor eller på fritidshem avgifter för skolbarnsomsorg. En nämnd (inte Farsta) har delegerat rätten att besluta om avgiftsfrihet inom förskolan.

Revisorerna anser att bristerna visar på behovet av en systematisk genomgång och en gemensam mall för hur besluten ska utformas. De anser vidare att det finns risker för olikheter i handläggningen om den är uppdelad på flera handläggare och enheter. Revisorerna påpekar också att stadsdelsnämnderna inte har rätt att fatta beslut om avgiftsfrihet.

Förvaltningens synpunkter

I Farsta gäller att kö- och avgiftshandläggarna beslutar om plats i såväl förskola som skolbarnsomsorg och att chefen för stödenheten beslutar om att barn är berättigade till förtur p.g.a. särskilda skäl (skollagen 2a kap 9 §). I praktiken har det hittills inte varit aktuellt med förtur till skolbarnsomsorgen eftersom det inte funnits någon kö.

Rektor/förskolechef beslutar om uppsägning i samtliga fall. Kö- och avgiftshandläggarna svarar för all avgiftsdebitering.

Förvaltningen har gjort en grundlig genomgång av handlägningsrutiner m.m. efter revisorernas besök. Felaktigheterna i nämndens delegationsförteckning är rättade (*bif.*) och nya beslutsformuleringar har enligt förvaltningens bedömning eliminerat de otydligheter revisorerna påpekat.

Handläggning och beslut kommer att ligga kvar på samma tjänstemän som hittills. Förvaltningen anser att den nya rutinbeskrivningen (*bif.*) säkerställer en likvärdig handläggning inom förvaltningen. Tilldelningen av platser i förskola och skolbarnsomsorg kommer att anmälas till stadsdelsnämnden i form av statistik i samband med tertiärrapporter och bokslut.

Rutiner för avgiftsdebitering

Revisorerna har granskat avgiftsdebiteringen för totalt 70 familjer, alla med inkomster under gränsen för maxavgift. De granskade avgifterna har i huvudsak överensstämmt med taxan.

Samtliga placerings-/inkomstblanketter har varit underskrivna av föräldrarna men i fyra av stadsdelarna har handläggarna endast undertecknat med signatur och inte med namn.

Den s.k. omprövningen av avgiften, kontroll av aktuella inkomster, utförs med varierande regelbundenhet av stadsdelsnämnderna, från en årlig omprövning av samtliga avgifter till en omprövning vartannat år av de avgifter som understiger maxtaxan. Revisorerna noterar också skillnader i hur stadsdelarna kontrollerar familjernas inkomster.

För egna företagare eller andra med ojämna inkomster kan en preliminär avgift sättas. Enligt fullmäktiges tillämpningsföreskrifter ska dessa familjers inkomster kontrolleras årligen i efterskott. Revisorerna konstaterar dock att så inte alltid sker.

Revisorerna anser att rutinerna fungerar tillfredsställande vid tilldelningen av plats, med tillägget att placeringsblanketten bör skrivas under av handläggaren. Omprövningen av avgiften bör göras varje år för samtliga familjer.

Möjligheten att sätta en preliminär avgift innebär enligt revisorerna en risk för olika tillämpningar. Inkomstkontroller måste ske systematiskt för alla så att avgifterna kan korrigeras.

Revisorerna anser vidare att BOSKO-rapporten bör utvecklas för att ge ett bättre stöd till handläggarna, bl.a. för att underlätta omprövningen.

Förvaltningens synpunkter

I Farsta görs omprövningen av avgifter i oktober varje år, för samtliga familjer. Utifrån ett utdrag ur BOSKO skickas brev till familjerna med uppmaning att komma in med aktuella inkomstuppgifter. I de fall uppgifterna inte kommit inom svarstiden sätts maxtaxa.

Det förekommer mycket sällan att en preliminär avgift sätts. När det händer sätts avgiften för tre eller sex månader inom vilken tid familjerna ska återkomma med verifikation av sina inkomster. Därefter sätts den fasta avgiften vilken gäller även för den tid familjen betalat en preliminär avgift, familjen kan alltså få ett retroaktivt krav eller en återbetalning. Maxtaxa inträder om familjen inte kommer in med uppgifter inom angiven tid.

Vid det första avgiftsbeslutet verifierar alla familjer sina inkomster med lönebesked eller annat, egna företagare oftast med taxeringsbeslut och deklaration. När det gäller omprövning förekommer det ibland att inga verifikationer lämnats med. Handläggarna gör då en bedömning utifrån tidigare inkomstuppgifter och om den nya inkomsten är högre (vilket den bör vara med en fast anställning och löneutveckling) godtas uppgiften i regel. Det kan då också bli fråga om en retroaktiv avgiftshöjning. Om den nya inkomstuppgiften ser ”konstig” ut, t.ex. är lägre än tidigare, begärs verifikationer in.

Verifikationer som kan vara aktuella är lönebesked, uppgifter från försäkrings- och arbetslöshetskassa, självdeklaration, taxeringsbeslut m.m. Familjerna får i huvudsak själva skaffa fram begärda verifikationer, det är av tidsskäl t.ex. inte möjligt för handläggarna att göra förfrågningar hos skattemyndigheten

Förvaltningen kommer att dokumentera de lokala rutinerna för omprövning av avgifter.

Rutiner för uppsägning av plats p.g.a. obetalda räkningar

Revisorerna har granskat de ärenden, totalt fjorton, där uppsägningar p.g.a. obetalda avgifter gjorts under de två senaste åren. Vid en stadsdel har inga uppsägningar handlagts.

Rutinerna varierar mellan stadsdelarna och endast två har skriftliga rutiner för handläggningen. Såväl i de brev till familjerna som föregått uppsägningar som i beslutsdokumentationen har revisorerna funnit brister – felaktiga hänvisningar till lagparagrafer, bristfälliga beslutsmotiveringar samt andra fel och otydligheter. Endast ett fåtal av besluten hade anmälts till stadsdelsnämnden.

Man har funnit att några barn haft kvar plats i barnomsorgen trots uppsägning och utan att uppsägningen återkallats.

Revisorerna anser att det finns allvarliga brister i uppsägningsrutinerna men också bristande kunskaper om regelverket hos handläggarna.

Dokumentationen är inte tillräcklig och ibland direkt felaktig. Besluten, om uppsägning eller kvargående, måste ur rättssäkerhetssynpunkt anmälans till nämnden.

Underlåtenheten att inom en förvaltning hantera några uppsägningar tyder enligt revisorerna på en särbehandling av stadsdelens invånare som strider mot likställighetsprincipen.

Revisionskontoret bedömer att det behövs såväl utbildning som tydliga övergripande riktlinjer för uppsägning av platser inom barnomsorgen.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen instämmer i att det vore önskvärt med övergripande riktlinjer för handläggningen av uppsägningar. I avvaktan sådana har förvaltningen som nämnts reviderat de lokala rutinerna (*bif.*), rensat bort felaktigheter och gjort förtydliganden. Även de brev- och beslutsmallar som används har gjorts om. Förvaltningen bedömer att åtgärderna garanterar en rättssäker handläggning.

För att säkerställa att beslut om uppsägning verkställs har i rutinen skrivits in att chef/arbetsledare i den verksamhet (förskola, fritidshem) där barnet befinner sig ska informeras.

Stadsdelarnas system för intern kontroll

Revisorerna konstaterar att fyra av de fem stadsdelsnämnderna har beslutat om ett system för internkontroll. Ingen av de ansvariga cheferna har dock genomfört några systematiska kontroller av handläggningsrutinerna för avgifter och uppsägning.

Revisionskontoret anser att det är viktigt att cheferna genom kontrollrutiner försäkras om att handläggningen följer lagar och regler, särskilt gäller detta ärenden om uppsägning av plats.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen har under de första åren på 2000-talet gjort regelbundna kontroller av avgiftshantering. Kontrollerna avsåg själva avgiftssättningen och har inte prioriterats de senaste åren eftersom inga fel hittades. Ansvarig avdelning kommer nu att utarbeta kontrollrutiner som innefattar både avgiftssättning, omprövningar och uppsägningar.

Bilagor:

1. Revisorernas rapport
2. Farstas rutiner för uppsägning av plats
3. Brev ang. omprövning av avgift
4. Utdrag ur Farstas delegationsordning